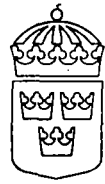

Regeringens proposition

1990/91:78

om internationellt ungdomsutbyte

Prop.
1990/91:78

Regeringen förelägger riksdagen vad som tagits upp i bifogade utdrag ur regeringsprotokollet den 24 januari 1991 för den åtgärd och det ändamål som framgår av föredragandens hemställan.

På regeringens vägnar

Ingvar Carlsson

Margot Wallström

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen redovisas regeringens förslag och bedömningar för att främja och underlätta det internationella ungdomsutbytet.

Regeringen föreslår att Stiftelsen för internationellt ungdomsutbyte anvisas medel under budgetåret 1991/92 för att bl. a. kunna ta ett visst centralt samordnings- och informationsansvar för det internationella ungdomsutbytet.

Regeringen gör bedömningen att ungdomsutbytet måste breddas till fler ungdomsgrupper och sådana geografiska områden som Sverige har litet utbyte med i dag.

Vidare görs bedömningen att det förenklade säsongsarbetstillståndet som införs till sommarsäsongen 1991 kommer att underlätta för utländska ungdomar att ferierbeta eller praktisera i Sverige.

Enligt propositionen bör konsumentskyddet i samband med ungdomars resor i utlandet förstärkas. Åtgärder bör också vidtas för att bättre kunna ta om hand de svenska ungdomar som har utsatts för brott i utlandet.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 24 januari 1991

Närvarande: statsministern Carlsson, ordförande, och statsråden Engström, Hjelm-Wallén, S. Andersson, Göransson, Gradin, Dahl, R. Carlsson, Johansson, Lindqvist, G. Andersson, Lönnqvist, Thalén, Freivalds, Wallström, Persson, Molin, Sahlin, Larsson, Åsbrink

Föredragande: statsrådet Wallström

Proposition om internationellt ungdomsutbyte

1 Inledning

Efter regeringens bemyndigande tillkallade jag i oktober 1989 en kommitté (C 1989:06) för att utreda ungdomars villkor på 90-talet. Kommittén skulle utreda hur svenska ungdomars möjligheter att delta i det internationella ungdomsutbytet kunde förbättras (Dir. 1989:48). Frågor rörande studerandeutbyte innefattades dock inte i direktiven.

I delbetänkandet (SOU 1990:42) Internationellt ungdomsutbyte redovisade kommittén sina förslag.

Kommittén arbetade öppet och kontaktade olika organisationer och institutioner under utredningsarbetet, vilket resulterat i att flera av kommitténs förslag redan har beaktats i det arbete som fram till i dag har gjorts inom ungdomsutbytesområdet. Betänkandet har remissbehandlats. Remissyttrandena finns tillgängliga i ärendet (dnr FU 974/90). En förteckning av remissinstanserna bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 1*.

På grundval av kommitténs förslag och remissbehandlingen tar jag i det följande upp frågor för att bredda och underlätta ungdomsutbytet. I avsnitt 2.2 föreslår jag att anslag anvisas under budgetåret 1991/92 som innebär att olika åtgärder för att bredda ungdomsutbytet och undanröja hinder för ungdomsutbyte kan genomföras. I avsnitt 2.3 behandlas olika tillståndsfrågor och i avsnitt 2.4 tar jag upp olika frågor om socialt och rättsligt skydd för ungdomar vid utlandsvistelser.

2 Föredraganden

2.1 Bakgrund

I takt med den ökande internationaliseringen får ungdomars kontakter med andra länder en allt större betydelse. De omvälvande händelserna i Öst- och Centraleuropa ställer krav på att ungdomar får möjlighet att knyta vänskapsband och utbyta erfarenheter över gränserna. Även utveck-

lingen inom EG och ett eventuellt Europeiskt Ekonomiskt Samarbetsområde gör att ungdomars rörlighet mellan länderna bör uppmuntras. Kontakter mellan ungdomar i Sverige och u-länderna har självfallet också stor betydelse. Ungdomar som t. ex. får möjlighet att arbeta eller studera i ett land i tredje världen får en ökad förståelse för det vi kallar för nord-sydrelationerna.

Ett internationellt utbyte har betydelse för en ung människa både personligt och socialt. Värdet av att ungdomar vid ett utbyte lär sig språk och blir mera självsständiga som individer bör inte underskattas. Inte minst har ungdomars kontakter med andra länder betydelse för samhället i stort. Det är viktigt att människor tidigt i sitt liv får lära sig om olika kulturer och traditioner. Detta har även betydelse för kontakterna här i landet mellan invandrar- och flyktingungdomar samt svenska ungdomar. Ett erfarenhetsutbyte mellan människor från olika länder kan alltså rent allmänt sägas bidra till fred och avspänning.

Med ungdomsutbyte avser jag att en individ eller en grupp ungdomar i organiserad form reser till ett annat land i annat syfte än enbart turism. Ungdomsutbyte kan ingå som en del i en annan resa. Utbytet skall ha ett klart uttalat syfte och vara förberett innan resan startar. Dessutom skall utbytet innehålla samverkan mellan personer med olika kulturell bakgrund. Det är alltså skillnad mellan turism och utbyte. Detta utesluter självfallet inte att turistresor också kan ge värdefulla erfarenheter.

Redan i dag deltar många svenska ungdomar i ett internationellt ungdomsutbyte. Olika ungdomsorganisationer har sedan lång tid internationella erfarenheter. Inom t. ex. idrottsrörelsen sker stora utbyten omfattande tiotusentals ungdomar varje år.

Ungdomar från familjer med låg inkomst och kort utbildning deltar emellertid i ungdomsutbyte i mindre utsträckning än andra. Vissa geografiska områden är också underrepresenterade såsom utbyte med tredje världen samt Öst- och Centraleuropa.

Inom ramen för det nordiska samarbetet har tillskapats ett antal program däribland Nordjobb och Nordplus, för att underlätta för unga människor att under en tid vistas i ett nordiskt grannland för arbete eller studier. Nordjobb riktar sig till ungdomar mellan 18 och 26 år och erbjuder arbete, bostad och fritidsprogram. Nordplus står för Nordiskt program för lärare, utbildningssökande och studerande och består av två delar, varav Nordplus junior vänder sig till 16–19-åringar under utbildning. Skolorna/utbildningsinstitutionerna skall själva etablera kontakt med en samarbetskola. Nordiska ministerrådets ungdomskommitté fördelar bl. a. stöd till ungdomsorganisationer som bedriver nordiskt samarbete. Kommittén fördelade cirka 3,5 milj. danska kr. under 1990 till nordiskt ungdomsutbyte.

EG har sedan år 1988 satsat mycket på ungdomsutbyte. Ett exempel på detta är programmet Youth for Europe, som vänder sig till grupper av ungdomar mellan 15 och 25 år och varje år ger ca 20 000 ungdomar möjlighet att delta i utbyte. EG-kommissionen har föreslagit att programmet skall förlängas och att de ekonomiska bidragen skall ökas. EG har också andra program om ungdomsutbyte, t. ex. de olika studerandepro-

grammen och programmet för unga arbetstagare. Svenska ungdomar kan i dag dock inte delta i utbytesprogrammet Youth for Europe.

Europarådet har lagt ner ett stort arbete på att skapa förutsättningar för ett förbättrat och utökat ungdomsutbyte. Vid en ungdomsministerkonferens i Portugal i september 1990 var ungdomsutbyte huvudtemat. I slutdokumentet rekommenderas de stater som skrivit under Europarådets kulturkonvention att göra ungdomsutbyte möjligt för alla ungdomar, oberoende av ekonomisk, social eller geografisk situation eller utbildningsnivå, samt att erkänna ungdomsorganisationernas roll inom detta område, och stödja dem. Dessutom förordas ett ökat samarbete mellan regeringarna i Europa för att undanröja hinder för ungdomsutbyte, och förbättra informationen om ungdomsutbyte. Utdrag ur slutdokumentet från konferensen bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 2*.

Den svenska regeringen har redan genomfört vissa åtgärder för att underlätta det internationella ungdomsutbytet. Stiftelsen för internationellt ungdomsutbyte bildades i februari 1990 av staten, Landsrådet för Sveriges ungdomsorganisationer och Sveriges Riksidrottsförbund. Stiftelsen skall främja internationellt ungdomsutbyte samt införa och administrera det svenska ungdomskortet.

Stiftelsen inrättades efter det att Landsrådet för Sveriges ungdomsorganisationer hade uppväntat dåvarande ungdomsminister Lönnqvist att en stiftelse för att stödja internationellt ungdomsutbyte skulle inrättas, samt att Sverige skulle delta i det europeiska samarbetet om ungdomskort. Det senare är ett kort som skall främja ungdomars resande genom att ge rabatter på resor, hotell, kultur- och sportaktiviteter m. m.

2.2 Anslagsfrågor

Regeringens förslag för verksamhetsområdet internationellt ungdomssamarbete i 1991 års budgetproposition (prop. 1991/92:100 bil 15, s. 110) lämnades i avvaktan på denna proposition.

Jag vill därför nu återkomma till den frågan och redovisa mina förslag i fråga om medel under anslaget *H3. Stöd till internationellt ungdomssamarbete*.

H. Folkrörelse- och ungdomsfrågor, kooperativa frågor m. m.

H3. Stöd till internationellt ungdomssamarbete

1989/90 Utgift	1 248 000
1990/91 Anslag	2 298 000
1991/92 Förslag	4 050 000

Från anslaget utgår bidrag till Landsrådet för Sveriges ungdomsorganisationer (LSU) – där ingår ett 70-tal medlems- och observatörsorganisationer – för den internationella verksamhet som landsrådet bedriver och till Stiftelsen för internationellt ungdomsutbyte samt övriga internationella ungdomsaktiviteter.

Det nordiska samarbetet utgör en bas i landsrådets verksamhet. Den snabba europeiska och globala integrationsprocessen präglar landsrådets arbete. Svenska ungdomsorganisationer ställer allt större krav på landsrådet att bevaka svenska intressen i den europeiska integrationen. Omvälvningen i Öst- och Centraleuropa har därvid inneburit mycket arbete. Hittills har arbetet framför allt bestått i att hjälpa svenska ungdomsorganisationer med kontakter till de nya organisationer som efter hand bildats i de skilda länderna. Landsrådet har också ett omfattande arbete med inriktning mot tredje världen. Sedan landsrådets arbete med SADCC-länderna (Southern African Development Coordination Conference) i Södra Afrika började, har antalet ungdomsorganisationer som samarbetar med ungdomsorganisationer i Södra Afrika fördubblats.

Landsrådet hemställer om en bidragshöjning på 7 %, vilket innebär ett anslag på 1 388 860 kr.

Föredraganden

Landsrådet för Sveriges ungdomsorganisationer

Jag anser att ungdomsorganisationernas internationella arbete är av mycket stor betydelse. I detta arbete och inom ramen för kampanjen Ungdomsoffensiv för Europa har Landsrådet för Sveriges ungdomsorganisationer gjort betydande insatser.

Jag föreslår att medel till Landsrådet för Sveriges ungdomsorganisationer anvisas med ett belopp av 1 350 000 kr.

Stiftelsen för internationellt ungdomsutbyte

För att Stiftelsen för internationellt ungdomsutbyte skall kunna genomföra de olika åtgärder i fråga om internationellt ungdomsutbyte som jag i det följande tar upp behövs ett sammanlagt medelstillskott på 5 milj. kr. Riksdagen har för budgetåret 1990/91 avsatt 2 300 000 kr. av anslaget till central och lokal ungdomsverksamhet för att deponeras av regeringen för aktiviteter inom ungdomsområdet i budgetpropositionen (se prop. 1989/90: 100 bil. 15, KrU14, rskr. 160). Jag avser att föreslå regeringen att dessa medel får användas för Stiftelsens för internationellt ungdomsutbyte verksamhet. Övriga resursbehov bör finansieras inom ramen för anslaget för budgetåret 1991/92.

Jag vill peka på tre mål som bör nås med mitt förslag. Det gäller ett breddat utbyte, bättre information samt ett fortsatt Ungdomskort.

Mål 1: Utbytet breddas

* Stiftelsen för internationellt ungdomsutbyte skall ges ökade möjligheter

- att stödja särskilda insatser för att bredda ungdomsutbytet till andra grupper än dem som traditionellt deltar,
- att stimulera utbyte med geografiska områden som Sverige har litet utbyte med.

Antalet resande ungdomar har inte tidigare varit så stort som i dag. Den del av resandet som utvecklats mest är det individuella ungdomsresandet, t. ex. tågloffning och au-pairvistelser. Men även det organiserade ungdomsutbytet har växt. Detta har i första hand vänt sig till studerande och välutbildade i de äldre ungdomsgrupperna.

Ungdomar från familjer med låg inkomst och kort utbildning deltar mer sällan i organiserat ungdomsutbyte. Det betyder inte att de inte reser, men de får inte den djupare kontakt med ett annat land som ett ungdomsutbyte ger.

För att nå nya ungdomsgrupper är det lämpligt att använda sig av ungdomsorganisationernas egna erfarenheter och arbetsmetoder. Organisationer som möter ungdomar i socialt utsatta miljöer, handikapporganisationerna och invandrarnas ungdomsorganisationer har både idéer och möjligheter att göra ett bra arbete på detta område.

Några ungdomsorganisationer har föreslagit projekt där ungdomar som själva deltagit i utbyte skall söka upp andra ungdomar och berätta om sina erfarenheter. Denna metod gör det lättare för ungdomar som inte själva söker upp den ofta svåråtkomliga informationen om utbyte eller som känner sig osäkra på om de vågar delta. För denna nya verksamhetsform där organisationerna försöker nå nya grupper för att intressera dem för att delta i utbytesverksamhet, är det möjligt att få stöd från allmänna arvsfonden.

I dag ges inte stöd ur allmänna arvsfonden till verksamhet utanför Sveriges gränser. En översyn av allmänna arvsfondens ändamålsbestämelse m. m. skall genomföras (jfr Skr. 1989/90:131, SoU 29, rskr. 318). I denna översyn skall bl. a. frågan om internationellt ungdomsutbyte beaktas.

Underlätta för flera att delta i ungdomsutbytet

Det har varit svårt för handikappade ungdomar att delta i ungdomsutbyte. Flera undersökningar har visat att människor med handikapp ofta har en sämre utbildning och är arbetslösa under längre perioder än andra. En bristfällig utbildning i kombination med osäkerhet om stödinsatser under såväl resan som vistelsen i landet, samt osäkerhet om handikappanpassning är hinder för många handikappade ungdomar att delta i ungdomsutbytet.

Det är viktigt att invandrar- och flyktingungdomar som bor i Sverige kan delta i ungdomsutbytet på villkor som är likvärdiga svenska ungdomars. Utbytet kan ha stor betydelse för såväl goda etniska relationer som för invandrar- och flyktingungdomarnas identitetsutveckling, särskilt i de fall där svenska och invandrade ungdomar tillsammans deltar i utbytet. Särskilt betydelsefullt är det när utbytet sker med invandrarungdomarnas ursprungsländer. Ett sådant utbyte bör också vara ägnat att öka svenska ungdomars kunskap om dessa länder och kan därmed bidra till ökad förståelse mellan ungdomsgrupperna.

Självfallet bör invandrar- och flyktingungdomar få bättre tillfällen att delta i ungdomsutbyte på samma sätt som svenska ungdomar. Eftersom

visering krävs av medborgare i vissa länder, måste givetvis visum sökas i varje enskilt fall.

Stiftelsen för internationellt ungdomsutbyte skall kunna stödja projekt för att stimulera utbyte med de grupper av ungdomar som jag i det föregående nämnt och till nya geografiska områden.

Jag anser att skolan spelar en viktig roll i att nå de ungdomar som i dag inte deltar i utbytet. Ansvaret för skolan ligger på kommunerna. Kommunerna kan, t. ex. inom ramen för vänortsutbytet, initierar försöksverksamhet i skolorna med syfte att bredda ungdomsutbytet.

I flera kommuner finns redan ett utvecklat arbete med lägerskoleverksamhet. Ett utmärkt sätt att stärka det nordiska samarbetet är t. ex. att låta elever åka på lägerskola till ett annat nordiskt land.

Stimulera utbytet med tredje världen och Öst- och Centraleuropa

I de flesta utbytesprogrammen sker utbytet med Norden, Västeuropa, Nordamerika och Australien. Med tanke på den betydelse ungdomsutbyte har för förståelse mellan folken är det väsentligt att ungdomsutbytet även sker mellan Sverige och andra geografiska områden.

I nordiska ministerrådets arbetsprogram för Baltikum och Östeuropa som antogs den 9 oktober 1990 slås fast att stipendier skall inrättas för att låta ungdomar från de baltiska republikerna komma till Norden för att studera eller praktisera. För budgetåret 1990/91 finns en ram på 5 milj. danska kronor för detta ändmål. Vidare finns 4,8 milj. danska kronor avsatta för samarbetsprojekt mellan Norden, Baltikum och andra närområden i Sovjetunionen samt Öst- och Centraleuropa i övrigt. Nordiska ministerrådets ungdomskommitté har begärt att få del av dessa medel för att stödja ungdomsutbyte mellan Norden och Baltikum.

Barn- och ungdomsdelegationen, där jag är ordförande, har beslutat att avsätta 5 milj. kr. ur allmänna arvsfonden för att göra det möjligt för svenska folkrörelser att bjuda in och ordna lägerverksamhet i Sverige under år 1991 för barn och ungdomar från Öst- och Centraleuropa, företrädesvis från områden med dåliga miljöförhållanden. Det kan t. ex. handla om att svenska ungdomar vill inspirera till miljöarbete och demokratiskt föreningsarbete.

Ungdomars resande i tredje världen ökar. Från u-länderna har ett relativt stort antal ungdomar genom det svenska biståndet getts möjlighet till studier och praktik här i landet. Att ungdomsutbytet med tredje världen fortfarande är så pass begränsat i förhållande till andra områden har flera orsaker. Kostnaderna är höga eftersom det rör avlägset belägna områden. Kontakterna är färre och bristen på resurser stor. Utbytet med tredje världen bör alltså stimuleras.

I Sveriges kontakter med samarbetsländerna inom biståndet bör möjligheter till ungdomsutbyte också tas till vara.

Jag anser det viktigt att biståndet till Öst- och Centraleuropa liksom det till u-länderna sker i enlighet med de behov och önskemål som finns i de berörda länderna.

Ungdomar är naturligtvis en självklar grupp att satsa på när ett samhälle

genomgår en demokratiseringsprocess. De svenska ungdomsorganisationerna har många erfarenheter som kan vara till nytta i demokratiseringsprocessen i Öst- och Centraleuropa. Likaså har de svenska ungdomsorganisationerna mycket att lära av ungdomarna i dessa länder. De myndigheter som handlägger biståndet till Öst- och Centraleuropa, SIDA och beredningen för internationellt tekniskt-ekonomiskt samarbete, har möjlighet att ge stöd till ungdomsprojekt. Hos SIDA kan ungdomsorganisationer som samlat in eller sätter av egna medel söka bidrag för samarbetsprojekt med ungdomar i u-länder eller Central- och Östeuropa. Jag utgår ifrån att bra projektförslag från ungdomsorganisationerna kommer att ges en positiv behandling.

Jag har i dessa frågor samrått med statsrådet Hjelm-Wallén.

Mål 2: Information och samordning förbättras

- * Stiftelsen för internationellt ungdomsutbyte skall ges ett samordnande ansvar för information kring ungdomsutbyte samt utveckla och stimulera det svenska ungdomsutbytet.
- * Stiftelsen skall dessutom ges möjlighet att utveckla ett informationssystem om ungdomsutbyte.

Det finns enligt min bedömning risk för att länder i andra regioner utvecklar olika program för ungdomsutbyte som är av svenskt intresse utan svenskt deltagande i förberedelserna. Det innebär att framtida svenskt deltagande kan bli kostnadskrävande. För att minska dessa risker bör man i största möjliga mån vara aktiv i ett tidigt skede i olika utbytesprojekt. Ett exempel är förberedelserna för att Sverige skall kunna delta i EGs stora ungdomsutbytesprogram Youth for Europe. När fler och fler internationella organisationer och institutioner satsar på ungdomsutbyte är det viktigt att något organ i Sverige tar ett samordnande ansvar. Stiftelsen för internationellt ungdomsutbyte bör därför ges ett sådant ansvar.

Det är också viktigt att det finns en samordnande mekanism när staten eller andra intressenter vill samordna medel för att satsa på speciella grupper eller geografiska områden inom utbytet.

Jag vill betona att en samordnande funktion inte innebär att frivilligorganisationernas ungdomsutbyte samordnas. Det fortsätter på samma sätt som i dag. Inrättandet av en samordnande funktion får inte medföra att det centralt byggs upp någon byråkrati eller stor administration. Jag tror inte att ungdomsutbytet hjälps av det, snarare tvärtom.

Ett samordnat informationssystem

Informationen om ungdomsutbyte är spridd på många olika ställen både nationellt och internationellt. Den finns bl. a. hos myndigheter, institutioner och organisationer. Eftersom inte någon i Sverige för närvarande har en samlad tillgång till sådan information är informationen svår att över-

blicka och att nå för enskilda och grupper av ungdomar. En ung människa måste alltså vara företagsam och påhittig för att ens hitta en bråkdel av den information som finns i dag.

I en del andra länder har man kommit längre med ett samlat informationsarbete än vad vi har gjort i Sverige. Man har använt sig av broschyrer och förteckningar, men också av datorbaserade informationssystem för ungdomsutbyte.

Det finns därför enligt min mening behov av en funktion dit enskilda ungdomar eller grupper av ungdomar kan vända sig för att få information och hjälp med kontakter. Det är här fråga om att samla ihop information och göra den tillgänglig.

Det finns stora fördelar med att knyta informationen om internationellt ungdomsutbyte till Ungdomskortet. Stiftelsen för internationellt ungdomsutbyte har i dag ansvaret för Ungdomskortet i Sverige. Jag anser att Stiftelsen för internationellt ungdomsutbyte skall utveckla ett centralt datoriserat informationssystem för ungdomsutbyte.

Idén med ett centralt informationssystem är att en ung människa eller en ungdomsorganisation enkelt skall kunna ta fram information inför en resa till ett speciellt land, eller om man vill komma i kontakt med en särskild organisation eller verksamhet. Det kan vara av betydelse att en eventuell svensk datorbas kan kopplas samman med motsvarande datorbaser i andra länder. De svenska ungdomarna kan därmed enkelt se vilka relevanta organ i utlandet som kan hjälpa dem inför utbytet samt se vilka evenemang som arrangeras. Till en sådan datorbas bör de lokala intressenter som vill kunna ansluta sig. Detta gäller oavsett om det är en ungdomsorganisation, ett bibliotek, en fritidsgård eller någon annan intressent. Inte minst för handikappade ungdomar kan ett sådant system vara till stor nytta.

Om ett datorbaserat system kan byggas upp i Sverige och drivas med god ekonomi, kan ett sådant system troligen ge en mera komplett, aktuell och lättillgänglig information än andra sätt att sprida informationen. Systemet kan utvecklas som en sambandscentral för bl. a. olika arrangörer, myndigheter, organisationer och ungdomar.

I utvecklingen av ett datorbaserat informationssystem bör stiftelsen beakta att ett sådant system kan komma att anses som ett personregister i datalagens (1973:289, omtryckt 1982:446) mening om kontaktpersoner vid olika organisationer och arrangörer kommer att registreras. Stiftelsen bör därför ha nära kontakt med datainspektionen i denna fråga.

Nordiska ministerrådets ungdomskommitté utvecklar för närvarande ett informationssystem för nordiska ungdomar, som kallas Nordbase. Detta datorbaserade informationssystem skall ge ungdomar möjligheter att enkelt ta fram uppgifter om bl. a. nordiskt ungdomsutbyte och organisationer i Norden. Det är givetvis av intresse att uppbyggnaden av ett eventuellt svenskt datorbaserat informationssystem anpassas till detta.

På Svenska institutet planeras datorbaser och anknytning till datorbaser som inom ramen för ett samlat informationssystem om internationellt ungdomsutbyte kan vara av intresse. Även i övriga frågor bör Stiftelsen för

internationellt ungdomsutbyte ha ett nära samarbete med Svenska institutet. Det är av vikt att respektive organs informationssystem samverkar.

Om ett datorbaserat system kan byggas upp i Sverige och drivas med god ekonomi, kan ett sådant system troligen ge en mera komplett, aktuell och lättillgänglig information än andra sätt att sprida informationen. Systemet kan utvecklas som en sambandscentral för bl. a. olika arrangörer, myndigheter, organisationer och ungdomar.

Det är självfallet viktigt att informationen finns tillgänglig på det lokala planet, på en plats dit ungdomar normalt vänder sig. I en kommun kan därför biblioteket vara ett bra alternativ, i en annan kommun är kanske skolan eller konsumentvägledaren ett bättre alternativ. Enligt min mening är det viktiga att det är ungdomarna och deras behov som skall vara styrande för både innehåll i ett framtida centralt informationssystem och tillgängligheten lokalt.

För att kunna utveckla lokala modeller har jag genom barn- och ungdomsdelegationen beslutat att avsätta 2 eller 3 milj. kr. per år i två eller tre år till organisationer i ett par kommuner för att de tillsammans med Stiftelsen för internationellt ungdomsutbyte skall kunna utveckla informationssystem om internationellt ungdomsutbyte på lokal nivå. Enligt min mening kommer detta att kunna fungera som modeller för andra kommuner som är intresserade av att bygga upp informationssystem om internationellt ungdomsutbyte.

I ett inledningsskede bör uppbyggandet av informationssystemet stödjas med statliga medel. På några års sikt bör systemet dock bära sina egna kostnader, genom att lokala intressenter betalar för att få ansluta sig. Stiftelsen bör senast under hösten 1993 lämna en utvärdering till regeringen om hur uppbyggnaden och användningen av informationssystemet går, bl. a. för att statens fortsatta engagemang i frågan skall kunna prövas.

Informationsguider

Ungdomskommittén har sammanställt en guide för internationellt ungdomsutbyte kallad "Far och Flyg!". Där finns adressuppgifter, ansöknings-tider, stipendiemöjligheter etc. Informationsguiden har skickats ut till samtliga elever i gymnasieskolans årskurs 1 och gjort stor succé. Stiftelsen för internationellt ungdomsutbyte bör ansvara för att guiden ges ut även i fortsättningen. Guiden bör själv, genom försäljning och reklam, kunna bära sina kostnader fr. o. m. budgetåret 1993/94.

I Sverige finns ingen naturlig kontakt till organisationen The European Youth Information and Counselling Association (ERYICA). Dess målsättning är att öka informationen om ungdomsfrågor och därmed stödja en ökad rörlighet för ungdomar. Stiftelsen för internationellt ungdomsutbyte skulle kunna representera Sverige i ERYICA.

ERYICA har startat utgivningen av en guide för ungdomar som besöker respektive land. I guiden finns uppgifter om olika regler som gäller vid arbete, studier, sjukdomar etc. I Sverige finns ingen motsvarande guide. Jag bedömer att det finns ett uppenbart behov av en sådan guide. Stiftelsen för internationellt ungdomsutbyte bör ta ansvaret för att denna

Mål 3: Ungdomskortet behålls

* Ungdomskortet skall ges fortsatt stöd under budgetåret 1990/91.

Enligt ungdomsorganisationernas önskemål anslöt sig Sverige till det europeiska ungdomsrabattkortet under våren 1990. Sedan den 1 juni 1990 kan Ungdomskortet köpas på alla postkontor i Sverige.

Ungdomskortet kan vara till hjälp för ungdomar som, liksom kommittén påpekar, reser med minimal budget. Kortet ger rabatt på resande, kost och logi, kulturevenemang m. m. Hittills har det i Sverige inte varit lika lätt att hitta rabattgivare som i andra länder. Stiftelsen för internationellt ungdomsutbyte arbetar dock intensivt för att Ungdomskortet också i Sverige skall få ett attraktivt innehåll.

Det är enligt min mening också viktigt att utländska ungdomar som kommer till Sverige med Ungdomskort får ett sådant ekonomiskt utbyte och andra fördelar av kortet att deras vistelse här allmänt sett underlättas. Ytterligare en viktig aspekt är att om det blir ett överskott på försäljningen av ungdomskort, skall detta delas ut som bidrag till internationellt ungdomsutbyte. Detta blir av särskild stor vikt eftersom det enligt min bedömning på grund av det statsfinansiella läget inte kan bli aktuellt att statliga medel i större utsträckning går till ungdomsutbyte. Genom att bidra till att bygga upp ett stabilt Ungdomskort i Sverige, säkrar man en långsiktig möjlighet till medelstildelning till de ungdomar som deltar i internationellt ungdomsutbyte. Jag anser därför att Ungdomskortet i Sverige skall få fortsatt stöd under budgetåret 1991/92.

Kommittén behandlar också andra kort, som t. ex. rabattkort på tåg (betänkandet s. 75). I fråga om dessa kort måste utgångspunkten vara att en marknadsmässig bedömning görs av möjligheterna att utöka giltigheter m. m. för kommersiella rabatter. Undantaget är studierabatten på tåg, där statens järnvägar via statsbudgeten kompenseras för sina förluster på grund av rabattsystemet. Kommittén föreslår att denna typ av rabatt skall utökas till att även gälla utländska ungdomar. En sådan reform skulle emellertid kunna få betydande ekonomiska konsekvenser och är därför enligt min mening ingen framkomlig väg.

2.3.1 Arbets- och uppehållstillstånd

Min bedömning: Kravet på arbets- och uppehållstillstånd bör tills vidare finnas kvar.

Ett nytt förenklat säsongarbetstillstånd införs inför sommarsäsongen 1991 för att underlätta för utländska ungdomar att ta kortvariga anställningar i Sverige.

Kommitténs förslag: Avviker från min bedömning. Kommittén föreslår ett gradvis upphävande av arbets- och uppehållstillstånd för ungdomar under 30 år (betänkandet s. 70 och 71).

Remissinstanserna: Enighet finns om att förenklningar bör göras. Där- emot går yttrandena starkt isär när det gäller om kravet på arbets- och uppehållstillstånd skall finnas kvar. LO och TCO avstyrker kommitténs förslag. Landsrådet för Sveriges ungdomsorganisationer tillstyrker förslagen.

Skälen för min bedömning: Sedan början av 1900-talet har en viktig princip i svensk utlänningspolitik varit att kontrollera tillströmningen av utländsk arbetskraft till den svenska arbetsmarknaden. Denna inriktning lades senast fast genom ett riksdagsbeslut år 1984 (prop. 1983/84: 144, SfU 30, rskr. 410). Man har utifrån konjunkturläget velat styra efterfrågan på arbetskraft. Ett viktigt skäl är också att de utländska ungdomar som kommer hit för att arbeta skall göra det på likvärdiga villkor med den svenska arbetskraften. När feriearbetstillstånden för utländska studerande infördes för drygt tio år sedan, var orsaken att många ungdomar som sökt sig till Sverige på vinst och förlust drabbades av sociala och ekonomiska problem.

De förändringar som nu sker i vår omvärld med öppnare gränser gör att behovet av att ha kontroll över hur många utländska ungdomar som kommer till Sverige för att arbeta kvarstår. Ett närmare samarbete med EG kommer också att delvis förändra förutsättningarna inom några år.

Regeringen har den 10 januari i år beslutat om ändringar (SFS 1991:29) i utlänningsförordningen (1989:547) som leder till ett mer generellt och förenklat säsongarbetstillstånd för tre månader och ersätter den nuvarande tillståndformen för feriearbetande utländska studerande samt de olika mellanformer för kortvariga tillfälliga arbetstillstånd som vuxit fram de senaste åren. Det nya systemet, som skall tillämpas fr.o.m. den 15 februari 1991, skall liksom det tidigare bygga på att arbetsmarknadsmyndigheterna fastställer branschvisa kvoter efter samråd med parterna på arbetsmarknaden.

Ett enkelt och flexibelt tillståndssystem för säsongarbete i Sverige är väl förenligt med ett seriöst internationellt ungdomsutbyte.

Jag har i denna fråga samrått med arbetsmarknadsministern och med statsrådet Lööv.

Min bedömning: De nuvarande bestämmelserna om visum i utlänningslagen (1989:529) skall inte ändras.

Inom ramen för den översyn som arbetsmarknadsdepartementet avser att låta göra för att förenkla hanteringen av visumansökningar bör särskilt beaktas frågan om deltagare i ungdomsutbyte.

Några ändringar för värnpliktiga som deltar i ungdomsutbyte skall inte göras.

Kommitténs förslag: Avviker från min bedömning. Kommittén föreslår ett ömsesidigt avskaffande av visum för alla ungdomar under 30 år. Kravet på att inresande skall lämna ekonomiska garantier avskaffas vid ungdomsutbyte. Arbetslösa får behålla sitt kontantunderstöd om de deltar i ungdomsutbyte. Förenkling av tillståndsproceduren för värnpliktiga som önskar delta i ungdomsutbyte (betänkandet s. 70–72).

Remissinstanserna: LO och statens invandrarverk avstyrker förslaget om avskaffande av visum. Landsrådet för Sveriges ungdomsorganisationer samt flera frivilligorganisationer tillstyrker förslaget. Arbetsmarknadsstyrelsen och LO avstyrker kommitténs förslag om att arbetslösa skall få behålla sitt kontantstöd om de deltar i ungdomsutbyte.

Skälen för min bedömning: Beslut om förändringar av viseringsreglerna innefattar en mängd olika avväganden av såväl utrikes-, handels-, turist- som invandrapolitisk karaktär. Sverige strävar också, i enlighet med den nordiska passöverenskommelsen, efter nordisk harmonisering i dessa frågor.

Frågan om visering prövas av invandrarverket. Verket har också bemyndigat ett antal utlandsmyndigheter att bevilja visering. Antalet viseringsärenden hos utlandsmyndigheterna under år 1989 ökade kraftigt jämfört med föregående år till närmare 236 000 ärenden. Av dessa fick cirka 200 000 positiva beslut direkt. De återstående skickades till invandrarverket, där drygt hälften bifölls.

Jag är väl medveten om de problem som är förknippade med viseringsfrågor, inte minst de bekymmer som ibland förorsakas enskilda på grund av bl. a. långa handläggningstider. I normalfallet beviljas dock visum redan inom ett par dagar efter det att ansökan gjorts, inte sällan samma dag. I ett alltför stort antal fall har handläggningstiderna varit för långa. Det kan innebära särskilda problem för ungdomar som deltar i ungdomsutbyte om handläggningen drar ut på tiden. Det har hänt att visumfrågan inte kunnat lösas i tid till att ett ungdomsutbytesprogram börjar. Ändringar är därför enligt min mening påkallade.

Inom arbetsmarknadsdepartementet planeras ett arbete med en översyn för att förenkla systemet för viseringsprövningen. I detta arbete är det enligt min mening viktigt att frågan om viseringar för ungdomar som deltar i ungdomsutbyte särskilt beaktas.

Kommittén har konstaterat att värnpliktiga under sin tjänstgöringstid kan ha svårigheter att delta i internationellt ungdomsutbyte. Värnpliktsut-

bildningen är numera så komprimerad att det inte är möjligt att avstå tid för annan verksamhet utan att allvarliga nackdelar uppstår ur utbildnings-synpunkt. Med hänsyn till detta är det enligt min mening inte möjligt att ge de värnpliktiga någon generell tillåtelse att under tjänstgöringstiden delta i internationellt ungdomsutbyte. Tjänstgöringen är dessutom av den karaktären att den självfallet måste prioriteras framför annan verksamhet.

Jag har i denna fråga samrått med statsrådet Lööv.

2.3.3 Några andra frågor om internationellt ungdomsutbyte

I detta avsnitt tar jag upp några frågor som har anknytning till det internationella ungdomsutbytet och som avser att underlätta ett sådant utbyte (betänkandet s. 70, 72, 75, 76 och 77).

Jag har hos arbetsmarknadsstyrelsen inhämtat uppgifter om *internationell praktikförmedling*. En utlandsförmedling kommer att starta i höst. Denna skall förmedla både arbete och praktik i utlandet. Det blir en naturlig uppgift för utlandsförmedlingen att se över den internationella praktikförmedlingen. Arbetsmarknadsstyrelsen har redan haft kontakt med olika organisationer som sysslar med praktikantutbyte.

Frågan om att underlätta *studerandeutbytet* har diskuterats i riksdagen vid olika tillfällen. Framför allt har det gällt om en elev som studerar ett år utomlands på gymnasienivå skall få behålla sina studiebidrag. Centrala studiestödsnämnden föreslog detta i sin anslagsframställan för budgetåret 1988/89. Även om riksdagen såg positivt på förslaget från nämnden ansåg man i likhet med regeringen att förslaget av statsfinansiella skäl inte kunde genomföras (prop. 1987/88: 100 bil. 10, Sfu 20, rskr. 216). Vid behandling av 1989 års budgetproposition vidhöll riksdagen denna uppfattning (prop. 1988/89: 100 bil. 10, Sfu 15, rskr. 173) men erinrade samtidigt om att nämnden enligt regeringens särskilda direktiv för budgetperioden 1990/91-1992/93 skulle prioritera förändringar av studiehjälpsystemet. Inom ramen för detta uppdrag borde, enligt riksdagens mening, utrymme finnas för att ytterligare överväga frågan. Centrala studiestödsnämnden kommer att presentera sina resultat i sin kommande anslagsframställan. Jag lägger därför inte nu fram något förslag om hur studerandeutbytet kan underlättas.

Frågan om *kostnadsfri språkundervisning* för ungdomar som deltar i utbyte över tre månader behandlades till en del i samband med budgetpropositionen 1990 (prop. 1989/90: 100, bil. 10, s. 110). I regleringsbrevet till skolöverstyrelsen anges under *B3. Stöd till utveckling av skolväsendet*, anslagspost 3, att 530 000 kr. skall användas för pilotprojekt för att utveckla metoder för undervisning i internationell förståelse och fredsfrågor och för extra undervisning i svenska för utbyteselever. Enligt min mening finns det i dagens läge inget som tyder på, att behovet av undervisning i svenska för ungdomar som deltar i andra ungdomsutbyten än inom skolområdet skulle vara särskilt stort. Detta är givetvis en fråga som kommer att bevakas av Stiftelsen för internationellt ungdomsutbyte.

Ett problem som kan uppstå när ungdomar som deltar i ungdomsutbyte kommer till Sverige är bristen på *inkvarteringsmöjligheter*. Särskilt inom

idrottsrörelsen har detta problem uppmärksammat. Enligt min mening är det viktigt att också på detta område samarbete mellan organisationer, turistbranschen och kommunerna kommer till stånd. Här kan Stiftelsen för internationellt ungdomsutbyte fylla en viktig funktion. För övrigt måste detta vara en lokal fråga.

På den ungdomsministerkonferens i Lissabon som jag tidigare nämnt antogs ett sludokument som i sitt appendix fastslog tio principer för att underlätta och stödja det internationella ungdomsutbytet (se bilaga 2). Med anledning av detta har Europarådet föreslagit ett stort projekt som bl. a. skall leda fram till ett legalt bindande dokument om ungdomsutbyte. I detta arbete används det av kommittén nämnda förslaget om *ungdomsutbytescertifikat*.

2.4 Socialt och rättsligt skydd

2.4.1 Våld mot ungdomar

Min bedömning: En översyn skall göras när det gäller utrikesdepartementets direktiv för omvårdnad av de svenska medborgare som utsätts för brott i syfte att förbättra brottsoffrens ställning.

I översynen skall ingå en inventering av de problem som man inom utrikesförvaltningen kommit i kontakt med när det gäller våldsbrott mot ungdomar och andra problem med anledning av det ökande resandet bland ungdomar.

Kommitténs förslag: Överensstämmer i huvudsak med min bedömning (betänkandet s. 86).

Remissinstanserna: Tillstyrker eller har inget att erinra mot kommitténs förslag. Brottsförebyggande rådet understryker vikten av att en inventering kommer till stånd, och rikspolisstyrelsen tillstyrker förslaget om ändring av UD:s direktiv när det gäller omvårdnad av svenska medborgare som utsätts för brott utomlands.

Skälen för min bedömning: Om en svensk medborgare ställs inför rätta i utlandet anklagad för brott ger lagen (1973:137) om ekonomiskt bistånd till svenska medborgare i utlandet m. m. (ändrad senast 1982:28) rätt till hjälp i den utsträckning som behövs för att få ett tillfredsställande rättskydd. För svenska medborgare som blir utsatta för brott skall ambassader och konsulat i första hand bistå med hjälp till självhjälp. För svenska medborgare som råkar ut för våldsbrott i utlandet är det alltså svårare att få hjälp från staten enligt de nu aktuella bestämmelserna jämfört med om medborgaren står anklagad för brott.

Ett problem som särskilt har uppmärksammat är våldsbrott mot unga kvinnor. Enligt Brottsofferjourernas Riksförbund ökar våldtäkterna mot svenskor utomlands. Varje våldtäktsfall, vare sig det äger rum inom eller utom Sverige, är en stor tragedi för den som drabbas. Om brottet äger rum utomlands, kan offrets situation vara särskilt besvärlig genom att det kan vara svårare att få juridisk, ekonomisk och psykologisk hjälp.

Det händer naturligtvis också att ungdomar blir utsatta för våldsbrott i andra sammanhang, t. ex. i samband med rån. Även i dessa fall kan det vara svårt att få adekvat hjälp.

Som jag tidigare nämnt finns i Sverige en ideell rikstäckande organisation till stöd för brottsoffer, Brottsofferjourernas Riksförbund. Förbundet samarbetar med den internationella organisationen The European Forum for Victim Services. I vissa länder kan brottsoffer få stöd och praktiska råd på platsen av de nationella brottsofferjourerna.

De lokala brottsofferjourerna i Sverige stöds lokalt. Våldskommissionen (Ju 1989:05) har i sitt nyligen avlämnade betänkande (SOU 1990:92) Våldsbrott och brottsoffer påpekat att jourerna fyller en viktig uppgift och förordar att de stöds genom statliga och kommunala bidrag. Även Riksförbundet för kvinnojourer i Sverige, ROKS, samt lokala kvinnojourer kan ge stöd åt våldtagna kvinnor. År 1989 tillsatte regeringen en arbetsgrupp för frågor som rör våld mot kvinnor. Arbetsgruppen skall bl. a. undersöka hur samhällets stöd till utsatta kvinnor kan stärkas och hur samarbetet i dessa frågor mellan olika myndigheter och organisationer kan förbättras. Gruppen väntas redovisa sitt arbete inom kort.

Inom justitiedepartementet har frågan om rättshjälp till brottsoffer i angelägenheter som behandlas utomlands uppmärksammats. I justitiedepartementets regi hölls nyligen en hearing angående behovet av rättsligt bistånd till dem som drabbas av våldsbrott utomlands. Frågan bereds nu vidare inom regeringskansliet. Frågan har också uppmärksammats i riksdagen (jfr 1990/91:JuU4, rskr. 16).

Enligt min mening är det dessutom nödvändigt att utrikesdepartementet gör en översyn av vilka svårigheter svenska medborgare som utsätts för brott i utlandet har. För att ta till vara den kunskap som finns inom utrikesförvaltningen när det gäller problem vid ungdomars resande i utlandet bör en inventering av de problem man inom utrikesförvaltningen kommit i kontakt med göras. Översynen bör leda fram till att lämpliga åtgärder vidtas för att ge de offer som utsätts för brott utomlands ett bättre skydd samt förslag till lämpliga åtgärder som kan vidtas från ambassaders och konsulatens sida vid fall där svenska medborgare blir utsatta för våldsbrott.

Socialstyrelsens folder "Pass Upp!" är välkänd bland ungdomar och delas ut till dem som reser utomlands. Socialstyrelsen föreslår i sitt remissvar att denna kompletteras med information om vad som händer när ungdomar blir utsatta för brott utomlands. Jag anser att detta förslag bör genomföras.

Jag har i dessa frågor samrått med justitieministern, utrikesministern och vad avser den sistnämnda frågan med statsrådet Lindqvist.

Min bedömning: Konsumentskyddet i samband med resor bör övervägas ytterligare i syfte att förstärka skyddet särskilt för ungdomar.

Resegarantilagens (1972:204) tillämpningsområde bör inte utvidgas till verksamhet som inte är yrkesmässig.

Försäkringsskyddet för barn och ungdomar bör inte särskilt ses över eftersom den allmänna sjukförsäkringen gäller i princip generellt i Sverige och utan åldersgränser.

Ett informationspaket som tar upp de hälsorisker och droger som ungdomar möter när de deltar i ungdomsutbyte skall tas fram.

Frågan om ett resecentrum för ungdomar skall utredas.

Kommitténs förslag: Överensstämmer delvis med min bedömning. Kommittén har dock föreslagit att en förteckning över särskilt reklamationsdrabbade företag ges ut. Vidare föreslås att en översyn av resegarantilagen görs, med syfte att se om den även skall omfatta verksamhet som inte är yrkesmässig och att en populärversion av resevillkoren ges ut. Dessutom föreslår kommittén att riksförsäkringsverket får i uppdrag att se över försäkringsskyddet för barn och ungdomar. Svenska sjukförsäkringsregler bör anpassas så att de omfattar även utländska ungdomar som arbetar i Sverige under kortare perioder och att en heltäckande reseförsäkring inkluderas i Ungdomskortet (betänkandet s. 86 och 97–99).

Remissinstanserna: Instämmer i huvudsak med kommitténs förslag. Kommerskollegium anser att resegarantilagens tillämpningsområde inte bör utvidgas. AIDS-delegationen föreslår att frågan om ett resecentrum utreds. Socialstyrelsen föreslår att styrelsen ges i uppdrag att ta fram ett informationspaket. Konsumentverket, allmänna reklamationsnämnden och kommerskollegium avstyrker förslaget om en förteckning över reklamationsdrabbade reseföretag. Riksförsäkringsverket avstyrker förslaget om en särskild översyn av försäkringsskyddet.

Nuvarande förhållanden: Det finns sedan många år ett utbyggt konsumentskydd på reseområdet. Det omfattar bl. a. marknadsföring, avtalsvillkor, ekonomiska säkerheter och möjligheter till tvistlösning.

Konsumentverket träffade år 1975 en överenskommelse med Svenska Resebyråföreningen och Researrangörsföreningen i Skandinavien om allmänna resevillkor för sällskaps- och gruppresor. Resevillkoren har under lång tid varit föremål för förhandlingar mellan Konsumentverket och Resebranschen. Konsumentverkets förhandlingar med resebranschen har bl. a. föregåtts av ett nordiskt samarbetsprojekt. Den 14 december 1990 träffade Konsumentverket å ena sidan och Svenska Resebranschens Riksförbund, Researrangörsföreningen i Sverige, Bussresearrangörsföreningen samt Föreningen IT-arrangörer å andra sidan en överenskommelse om nya allmänna resevillkor. Resevillkoren gäller även resor som arrangeras för ungdomar.

Enligt resegarantilagen (1972:204, ändrad senast 1988:208) skall varje arrangör som yrkesmässigt anordnar en utomnordisk sällskapsresa ställa

ett visst belopp som säkerhet. Säkerheten får tas i anspråk för återbetalning om resan blir inställd eller ersättning om den avbryts i förtid. Säkerhetens storlek bestäms med hänsyn till verksamhetens art och omfattning. Enligt lagens nuvarande utformning behöver inte arrangörer ställa garantier som ordnar enstaka resor för en mindre krets, t. ex. om en lärare ordnar klassresa.

EFTA-länderna befinner sig för närvarande i en omfattande integrationsprocess. Målet är att skapa ett europeiskt samarbetsområde, EEA, där samtliga EGs och EFTAs medlemsländer skall ingå. Ett led i denna process är att EFTA-länderna skall anpassa sin lagstiftning till de delar av EGs regelverk som parterna gemensamt definierat som relevanta. Till detta räknas det nyligen antagna direktivet om sällskapsresor.

EG-direktivet behandlar huvudsakligen arrangörens informationsplikt, kontraktsförhållandet mellan parterna, tvistlösning och arrangörens ekonomiska ansvar i förhållande till resenären. Resebeskrivningar i kataloger, broschyrer m. m. är i princip bindande för arrangören. Det finns även bestämmelser beträffande arrangörens möjlighet att ändra priset samt konsumenternas rätt till återbetalning.

Inom justitiedepartementet övervägs för närvarande vilken lagstiftning som erfordras för att få till stånd en anpassning till EGs direktiv. Enligt vad jag har inhämtat från justitieministern avser hon att till våren 1992 förelägga regeringen ett förslag till proposition i ämnet. Också resegarantilagen berörs av EGs direktiv om sällskapsresor. Kommerskollegium har därför initierat en genomgång av de krav på förändringar i resegarantilagen som detta aktualiserar. I detta sammanhang kommer kollegiet också att överväga behovet av justeringar i reglerna om säkerheternas storlek mot bakgrund av bl. a. att det inträffat att arrangörer inte har ställt tillräcklig säkerhet med följd att resenärerna inte kunnat få full ersättning när arrangören gått i konkurs.

Skälen för min bedömning

Konsumentskydd vid ungdomsresor

Genom att resa på egen hand skaffar sig ungdomar nya erfarenheter och ökade kunskaper om förhållanden i andra länder. Oftast ger utlandsresorna ungdomarna mycket positiva upplevelser men de är särskilt utsatta när det finns brister i researrangemangen. Ungdomskommittén har pekat på en rad åtgärder som man anser kan vidtas för att förbättra förhållandena. Min bedömning är att konsumentskyddet när det gäller sällskapsresor och gruppresor bör kunna förbättras generellt.

För många ungdomar är *språk- och konfirmandresor* den första resan utomlands på egen hand. Dessa resor ger många positiva erfarenheter men kan även medföra problem. Oftast är det familjevistelsen som inte uppfyller förväntningarna. Eleverna får inte utlovad inkvartering, det brister i mathållningen m. m.

Problem med bl. a. familjevistelsen förekommer även i viss utsträckning vid *gymnasiestudier utomlands*. Enligt uppgift från en arrangör brukar

ungefär en av fem elever vilja byta familj och omkring tre procent avbryter sin vistelse i förtid. Nästan alla arrangörer har i en överenskommelse med konsumentverket förbundit sig att följa vissa regler vid anordnandet av ettårsvistelser utomlands. Bestämmelserna innebär bl. a. att arrangören noggrant skall pröva sökandens och värdfamiljens lämplighet och motivation för vistelsen, ett förberedelse- och uppföljningsprogram skall finnas för eleven, en kontaktperson skall finnas inom rimligt avstånd från värdfamiljen m. m.

Elever som avbryter sin vistelse skall ha rätt att få hemresan bekostad. Förutom problem med utredningarna vid placeringen kan deltagarnas ungdom och bristande kunskaper om sina rättigheter innebära svårigheter i fråga om att få ut ersättning för brister i arrangemangen. Konsumentverkets överenskommelser ger en god vägledning om vilka krav som kan ställas på arrangemangen. Det är dock svårt att kontrollera att överenskommelserna följs. Det finns dessutom få sanktionsmöjligheter mot den arrangör som bryter mot överenskommelsen.

Ett uppmärksammat problem har varit *sportlovsresorna* till Alperna. Skidresebranschen upplever under sportloven en kort och intensiv högsäsong med extrainsatta bussar och tillfälliga inkvarteringar. Detta har lett till problem för resenärerna, i form av bristande erfarenhet hos reseledarna, osäkra bussar och dålig inkvartering.

Även ungdomarna själva har ställt till problem. Rapporter har kommit om svenska ungdomar som uppträtt störande främst i Österrike och Frankrike. Arrangörerna har inte det formella ansvaret för resenärernas uppträdande, men eftersom de genom sina reseledare har den dagliga kontakten med resenärerna har de störst möjlighet att påverka deras uppträdande.

Det har förekommit kontakter mellan researrangörerna och konsumentverket vad gäller de problem som jag diskuterat ovan, bl. a. när det gäller skid- och språkresor. Jag utgår ifrån att konsumentverket även fortsättningsvis kommer att diskutera dessa frågor med branschen.

Resegarantilagens tillämpningsområde m. m.

Som jag har redovisat pågår redan överväganden om lagstiftning angående förhållandet mellan researrangör och resenär och om ändring av säkerheternas storlek enligt resegarantilagen. Enligt min mening bör de förslag ungdomskommittén lämnat i dessa avseenden prövas i dessa sammanhang.

På en punkt vill jag redan nu kommentera kommitténs förslag om ändringar i resegarantilagen, nämligen om den skall omfatta även verksamhet som inte är yrkesmässig. Denna fråga behandlades i samband med att vissa ändringar i resegarantilagen infördes år 1985. Föredragande statsrådet anförde att med utgångspunkt i de erfarenheter som då vunnits av lagens tillämpning och med hänsyn till kontrollsvårigheter borde säkerhet ställas endast av den som driver yrkesmässig verksamhet (prop. 1984/85:214 s. 10 f). De fåtal resor som faller utanför lagens tillämpningsområde är oftast inget problem från konsumentsynpunkt. Enligt min me-

ning har inga nya skäl framkommit som talar för att lagens tillämpningsområde bör utvidgas så att den omfattar icke yrkesmässig verksamhet.

Prop. 1990/91: 78

Försäkringsskyddet för ungdomar

Den allmänna sjukförsäkringen gäller i princip generellt i Sverige och utan åldersgränser. Enligt min mening finns det inte skäl att frångå denna princip genom att inom det allmänna försäkringssystemet överväga särskilda försäkringsregler för vissa åldersgrupper.

Vad gäller reseförsäkring i ungdomskortet så är det upp till Stiftelsen för internationellt ungdomsutbyte att besluta om den olycksfallsförsäkring som redan i dag finns i ungdomskortet skall utökas.

Information om hälsorisker, droger m. m.

Socialstyrelsen och andra statliga myndigheter samt skolan och landstingen har ett ansvar för att frågor om hälsorisker och droger i samband med utlandsresande integreras i deras ordinarie arbete.

Socialstyrelsen tar i sitt remissvar upp problemet med att nästan alla elever som reser på utlandsstudier till USA och Australien kommer i kontakt med narkotika och att några tyvärr fastnar i missbruk. Socialstyrelsen bör därför, enligt eget förslag, ges i uppdrag att framställa ett informationspaket som rör de problem angående hälsa, alkohol och droger som ungdomar möter när de deltar i ungdomsutbyte. Detta bör ske i samarbete med de ungdomsorganisationer som är engagerade i ungdomsutbyte.

Utan kunskap om sexuellt överförda sjukdomar och hur man skyddar sig mot dem är risken betydande att man smittas. Allt fler svenskar smittas av HIV i samband med utlandsresor och mycket tyder på att det i framtiden kommer att bli många som drabbas.

Okunnighet om den kultur man vistas i är ofta en bidragande orsak till de problem som resande ungdomar kan drabbas av. Det kan gälla smittorisker likväl som våld och brott. Förstår man inte landets normsystem och synsätt i fråga om moral, sexualitet och könsroller är det lätt att bli missförstådd eller hamna i situationer utanför den egna kontrollen.

För att sprida kunskaper om andra länders kultur spelar ungdomsorganisationerna och kanske i särskilt hög grad invandrarungdomarnas egna organisationer en stor roll. Dessa organisationer har en naturlig och direkt kontakt med ungdomar.

Resecentrum

Ett sätt att lämna information om ovanstående områden samt om ungdomsutbyte och ungdomsresande som sådant, bör frågan om ett resecentrum för ungdomar utredas. Ett resecentrum skulle vara en samverkan mellan resebranschen, Stiftelsen för internationellt ungdomsutbyte och olika frivilligorganisationer.

Resebranschen har redan i dag stora ekonomiska intressen i ungdomars

resande. Det borde finnas ett intresse för att verksamheten utvecklas. Vidare bör resebranschen vara intresserad av att förebygga problem som drabbar eller orsakas av svenska ungdomar. Det sker genom att ungdomar och ledare är väl förberedda inför resan och det land man besöker.

Ett resecentrum skulle kunna innehålla information om utbytesmöjligheter och resmål, lämpliga reseförberedelser, specialutställningar m. m. Stiftelsen för internationellt ungdomsutbyte bör därför utreda om det finns förutsättningar för att starta ett resecentrum. Jag har av AIDS-delegationen inhämtat att de är intresserade av att medverka till att en sådan utredning genomförs. Ett krav är därvid att ett resecentrum blir möjligt att driva utan tillskott av skattemedel.

Jag har i frågor som berörs i detta avsnitt samrått med justitieministern och med statsrådet Lindqvist.

3 Hemställan

Jag hemställer att regeringen

1. föreslår riksdagen

att till **Stöd till internationellt ungdomssamarbete** för budgetåret 1991/92 anvisa ett reservationsanslag på 4 050 000 kr. (avsnitt 2.2),

2. bereder riksdagen tillfälle

att ta del av vad jag anfört i det föregående om behovet av åtgärder för att främja internationellt ungdomsutbyte och om den inriktning som dessa åtgärder bör få (avsnitt 2.2 – 2.4).

4 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition förelägga riksdagen vad föredraganden har anfört för den åtgärd och det ändamål hon hemställt om.

Efter remiss har yttranden över betänkandet avgivits av:

Brottsförebyggande rådet,
Styrelsen för internationell utveckling,
Riksförsäkringsverket,
Socialstyrelsen,
Statens handikappråd,
AIDS-delegationen (S 1985:B),
Statens järnvägar,
Skolöverstyrelsen,
Universitets- och högskoleämbetet,
Statens kulturråd,
Arbetsmarknadsstyrelsen,
Statens invandrarverk,
Rikspolisstyrelsen,
Konsumentverket,
Allmänna reklamationsnämnden,
Resegarantinämnden,
Statens ungdomsråd,
Barn- och ungdomsdelegationen (Ju 1983:01),
Svenska kommunförbundet,
Svenska institutet,
Svenska kyrkan i utlandet,
Sveriges riksidrottsförbund,
Landsorganisationen i Sverige (LO),
Tjänstemännens centralorganisation (TCO),
Sveriges akademikers centralorganisation (SACO),
Svenska arbetsgivareföreningen,
Landsrådet för Sveriges ungdomsorganisationer,
Stiftelsen för internationellt ungdomsutbyte,
Svensk volontärverksamhet,
Brottsofferjourernas Riksförbund,
Riksförbundet för sexuell upplysning.

Därutöver har följande yttrat sig över betänkandet:

Svenska Missionsförbundets Ungdom,
Folkpartiets Ungdomsförbund,
AFS Interkulturell utbildning,
Svenska Frisksportförbundet,
Youth for understanding,
Sveriges socialdemokratiska ungdomsförbund.
Följande har beretts tillfälle att yttra sig, men avstått:
Delegationen för invandrarforskning (A 1983:03),
Sveriges Turistråd,
Statens arbetsgivarverk,
Delegationen för jämställdhetsforskning (A 1983:01),
Landstingsförbundet,

De handikappades Riksförbund,
Handikappförbundets Centralkommitté,
Researrangörsföreningen i Sverige,
Svenska resebranchens förening.

Prop. 1990/91: 78
Bilaga 1

Slutdokument från Europarådets tredje konferensen för europeiska ministrar med ansvar för ungdomsfrågor

Lissabon den 20–21 september 1990

Del II

Specialtema:

Främjandet av ungdomars möjligheter att röra sig över gränserna i Europa

Konferensen...

37. ... anser att ungdomsörlighet som bygger på interkulturell insikt och fördjupad mellanfolklig förståelse bidrar till den unga generationens personliga och sociala utveckling, vilket även gäller samhället i stort, och att företeelsen därför bör uppmuntras och bli en möjlighet som står alla unga människor till buds;

38. ... har i åtanke den vikt som de tidigare konferenserna för europeiska ministrar med ansvar för ungdomsfrågor redan har lagt (första konferensen, rekommendationerna 27-31; andra konferensen, avd. 2.2) vid främjandet av internationellt ungdomsutbyte och den väsentliga roll som ungdomsorganisationerna spelar i detta avseende;

39. ... anser att definitionen för varje respektive nationell ungdomspolitik bör ha en europeisk dimension och att den följaktligen bör framhålla vikten av ungdomars möjlighet att röra sig över gränserna;

40. ... är medveten om att denna konferens bör starta en process inom Europarådet för överläggningar om internationella juridiska verktyg och liknande i specifika frågor;

41. ... välkomnar det vidgade ungdomsutbytet från och till Central- och Östeuropa som den senare tidens stimulerande händelser har lett till;

42. ... är dock medveten om att denna ungdomsörlighet från Central- och Östeuropa innebär nya grepp och förpliktelser;

43. ... understryker det faktum att endast en koordinerad policy mellan Europarådet och EG kan avlägsna hindren för ungdomsutbyte och påminner om första och andra konferensens rekommendationer om att EGs utbytesprojekt bör vara tillgängliga för ungdomar som är medborgare i de länder som har skrivit under den europeiska kulturkonventionen;

44. ... är medveten om de administrativa och lagmässiga svårigheter som unga män och kvinnor fortfarande möter när de engagerar sig i långvariga ideella projekt utomlands;

45. ... ger sin erkänsla för värdet av vissa initiativ som redan har tagits i syfte att ge förmåner och lätnader för resande ungdom inom ramen för systemet med "ungdomskortet", Youth Card;

46. ... har i åtanke Recommendation No. R (90) 7 utfärdad av Europarådets Committee of Ministers beträffande information och rådgivning för ungdomar i Europa;

47. ... är medveten om att utvecklingen av ungdomsörligheten sker genom en fortlöpande dialog mellan beslutsfattare, förmedlare och ungdomar, och särskilt då de organisationer som fungerar som ungdomens språkrör;

48. ... har i åtanke den policy som definierades av Europarådet under kampanjen NordSyd och är medveten om nödvändigheten av att tillvarata de erfarenheter som vunnits och att utveckla parallell utbytesaktivitet på temat NordSyd;

49. ... är medveten om vikten av frivilligorganiserade aktiviteter i ett demokratiskt och pluralistiskt samhälle och har i åminnelse EYC:s och EYF:s roll i utbildningen av ledare för ungdomsorganisationer, särskilt genom interkulturell utbildning;

50. ... **REKOMMENDERAR EUROPARÅDETS COMMITTEE OF MINISTERS:**

51. – att i de kommande årens mellanstatliga åtgärdsprogram inkludera utarbetandet av internationella juridiska eller andra verktyg för ungdomsutbytesverksamhet baserad på de principer som anges i bilaga till detta dokument, med betoning på det faktum att, förespråkande detta arbete, endast ett internationellt instrument med laga giltighet kan ge tillräckliga garantier för att säkra genomförandet av harmoniserade åtgärder för att främja ungdomsutbytesverksamheten inom ramen för en europeisk ungdomspolitik;

52. – att främja utbytesverksamhet till förmån för personal och expertis genom kollegiala utbytesprogram, särskilt genom utväxling av arbetsmetoder och tekniker som de olika byråerna och serviceorganen tillämpar, samt genom praktikantperioder inom tillämpliga serviceorgan i de länder som undertecknat den europeiska kulturkonventionen;

53. – att stödja de ansträngningar som Europarådets generalsekreterare lägger ned på att undersöka möjligheterna till samverkan mellan European Youth Cards Conference och Europarådet;

– att i detta syfte invitera de berörda regeringarna och experterna inom de organisationer eller organ som administrerar systemet med ungdomskortet, som ger ungdomar möjlighet till förmånligt resande, till ett möte med målsättningen att diskutera de tekniska förutsättningarna för ett delavtal inom Europarådet, eller annat lämpligt institutionellt medel för att främja koordineringen och harmoniseringen av deras respektive verksamhet samtidigt som de berörda byråernas autonomi bibehålles;

54. ... **REKOMMENDERAR DEN PERMANENTA KONFERENSEN FÖR EUROPEISKA LOKALA OCH REGIONALA MYNDIGHETER:**

55. – att fortsätta sin verksamhet inom ramen för New European Journeymen med anledning av utbytesverksamhetens stora betydelse för utbildningen av unga arbetare samt dess viktiga roll i deras sociala och yrkesmässiga integrering;

56. ... REKOMMENDERAR MINISTRARNA DE LÄNDER SOM UNDERTECKNAT DEN EUROPEISKA KULTURKONVENTIONEN ATT MAN ANVÄNDER TIDEN FRAM TILL DESS DESSA INSTRUMENT UTARBETATS OCH TRÄDER I KRAFT TILL ATT

Prop. 1990/91: 78
Bilaga 2

57. a) uppnå följande målsättningar:

58. — att göra rörlighet över gränserna möjlig och tillgänglig för alla ungdomar, oavsett ekonomiska, sociala eller geografiska omständigheter och oavsett utbildningsnivå eller grad av yrkesutbildning, och att i synnerhet erkänna och främja ungdomsorganisationernas uttalade roll inom ungdomsutbytesverksamhet genom att i första hand, direkt eller indirekt, öka stödet till desamma;

59. — att förstärka samarbetet mellan de europeiska regeringarna i syfte att undanröja hindren för ungdomsrörlighet;

60. — att undvika särbehandling på basis av nationalitet i strid mot principerna om likvärdig behandling och att uppmuntra genomförandet av åtgärder som tillåter unga besökare involverade i utbytesverksamhet att så långt som möjligt åtnjuta samma förmåner som landets egen ungdom;

61. — att inrätta ett europeiskt program för unga volontärers långtids-engagemang utomlands;

62. — att ombesörja att den relevanta informationen är tillgänglig för alla ungdomar, liksom för berörda lokala, regionala och nationella myndigheter, så att Europarådets rekommendation R (90) 7 träder i kraft i sin helhet;

63. — att erbjuda och stödja utbytesprojekt samt projekt som sörjer för mottagning, inkvartering och samhällskulturellt innehåll av fastställd kvalitet;

64. — att försäkra sig om kvalitativ uppföljning av alla utbytesprogram i syfte att maximera det positiva utfallet samt att försäkra sig om att överensstämmelse mellan unga människors strävan och programmens målsättningar föreligger;

65. — att utveckla utbytesprojekt som gör det möjligt för varje ung människas kulturella särprägel att blomstra i en gemensam, europeisk grund;

66. b) snarast vidtaga följande åtgärder:

67. — att i varje land inrätta en samordningsfunktion med ansvar för att på nationell och europeisk nivå samla in och tillgängliggöra information rörande främjandet av ungdomsutbytesverksamhet och relevanta initiativ;

68. — att stödja ungdomsorganisationernas initiativ gällande utbytesverksamhet och att samråda med och/eller knyta dem till utarbetandet, genomförandet och utvärderingen av projekt som arrangeras av samhällsinstitutioner eller liknande inrättningar;

69. — att genomföra och/eller utveckla utbytesprogram som är speciellt anpassade för missgynnade och/eller handikappade ungdomar, inklusive

ungdomar på glid; så långt som möjligt skall dock dessa grupper i första hand integreras i icke specialiserade program;

70. — att utforma eller utveckla former för mottagnings-, inkvarterings- och samhällskulturella faciliteter som främjar genomförandet av ungdomsprojekt och interkulturellt utbyte som är så strukturerade att de är ekonomiskt överkomliga för alla ungdomar;

71. — att stödja utarbetandet av lämpliga språkkurser för arrangörer, medlemmar i ledningsgrupper, personal på informations- och rådgivande byråer och deltagare i utbytesprojekt;

72. — att främja och stödja utbildningsplaner som syftar till att höja kvaliteten på utbytesprojekt och som riktar sig till arrangörerna, medlemmarna i ledargrupper, personalen på informations- och rådgivande byråer — yrkesanställda eller volontärer samt deltagarna själva. Att dessutom främja utbyte av personal och experter genom kollegiala utbytesprogram, och i synnerhet då genom utväxling av och diskussioner om den varierande arbetsuppläggning och teknik som olika byråer och serviceinrättningar tillämpar, samt genom praktiska tjänstgöringsutbyten mellan aktuella serviceorgan i de länder som undertecknat den europeiska kulturkonventionen;

73. — att stödja systemet med ”ungdomskortet” som samarbetsform för främjandet av ungdomars möjlighet att röra sig över gränserna genom de förmåner och faciliteter, särskilt av ekonomiskt slag, som kortet innebär;

74. — att vidta lämpliga administrativa steg för att eliminera de juridiska, administrativa och ekonomiska hinder som ungdomar möter i såväl hemlandet som utomlands — dock utan att kompromettera lagstiftningens allmänna syfte — som idag skapar sådana barriärer, samt att granska förutsättningarna att förse ungdomar som deltar i utbytesprojekt med ett lämpligt persondokument som skulle undanröja dessa hinder;

75. — att betrakta unga volontärers solidaritetsaktioner som utbytesverksamhet samt att genom legala, administrativa och ekonomiska åtgärder främja och underlätta andra aktiviteter som unga frivilligarbetande bedriver utomlands, som t. ex. inom det sociala-, utvecklings- och miljöskyddsområdet;

76. — att främja, utveckla och stödja prioriterade utbytesprojekt med länder i Central- och Östeuropa som siktar på att främja breddade kunskaper om föreningsliv grundat på demokrati och pluralism, att sammanställa praktiska rön och att underlätta dialogen mellan alla organ som representerar ungdomar på europeisk nivå;

77. — att fortsätta ansträngningarna att genomföra de målsättningar som definierats inom ramen för Europarådets NordSydkampanj, som lägger vikt vid utbytesprojekt med syfte att lära upp ungdomsledare från syd-europeiska länder, liksom vid ekonomisk, social och kulturell utvecklingsverksamhet som organisationer eller unga europeiska frivilligarbetande bedriver i Sydeuropa. Dessa aktioner bör utvecklas inom ramen för och med stöd av Europarådets European Centre for Global Independence and Solidarity, där alla berörda parter är representerade och har rätten att föreslå initiativ, inklusive ungdomsorganisationernas koordinerande organ.

Ungdomsutbyte i Europa: principer, målsättningar och strategier

Inledning

Med uttrycket "utbyte" avses här varje utlandsvistelse som är ägnad att ge utbildning och att främja internationell förståelse genom interkulturellt kunskapsutbyte. Termen inkluderar individuella eller kollektiva projekt, inklusive ungdomsutbytesverksamhet, som arrangeras i ett eller fler värdländer, och som:

- I. främjar skol, universitets- eller språkutbildning;
- II. främjar frivilligarbete, praktik, interkulturellt kunskapsutbyte samt kultur- och sportevenemang;
- III. främjar genomförandet av projekt med sociokulturella, fritidsmässiga, miljöskyddande eller samarbetsutvecklande syften;
- IV. främjar tillkomsten av eller deltagandet i konstnärliga eller kulturella evenemang.

Uttrycket omfattar inte avflyttning som innebär att människor stadigvarande flyttar till ett annat land (folkförflyttning) och vistelser i det egna hemlandet, och exkluderar likaså alla former av avlönat arbete. Yrkespraktik kan komma att omfattas av denna definition så länge som den står för konkreta erbjudanden och reella lärlingsprogram. För unga "au pairs", har Europarådet just för denna typ av verksamhet ett särskilt internationellt instrument.

I länder med federal struktur och där det finns erkända, kulturella samhällsgrupper, kan denna definition på utbytesverksamhet även tillämpas på utbytesverksamhet bland ungdomar i sådana samhällsgrupper inom samma land.

Den tid som utlandsvistelsen omfattar kan endast stå i förhållande till det projekt eller program som äger rum i vistelsens början. Den tid man spenderar utomlands, som oundvikligen är begränsad, bör sammanfalla med det individuella eller kollektiva målet för utbytesverksamheten eller med målsättningarna för utbytesprogrammen.

Varje utbytesprogram bör omfatta trygghetsskydd mot större risker (långtidsförmåner undantagna), antingen inom ramen av avtal länderna emellan eller genom tecknande av individuell eller kollektiv försäkring (allmän försäkringskassa eller privatförsäkring), med ansvarsskydd som särskilt viktig del.

Slutligen skall denna definition av ungdomsutbyte inte utesluta andra definitioner som kan tillämpas av enskilda stater eller i internationella juridiska avtal, som är gynnsammare för ungdomar som deltar i utbytesprogram.

(1) PRINCIP: Att främja och underlätta ungdomsutbytesverksamhet

MÅLSÄTTNING:

Att möjliggöra och göra utbytesverksamhet tillgänglig för alla ungdomar, oavsett deras ekonomiska, sociala eller geografiska belägenhet eller graden av utbildning och yrkespraktik.

STRATEGIER:

- a) att stödja ideella bilaterala, och i synnerhet multilaterala, utbytesprojekt med befast kvalitetsinnehåll som bidrar till interkulturellt kunskapsutbyte och som helst sköts av ungdomarna själva, eller av deras föreningar;
- b) att minska hindren för ungdomsutbyte, t. ex. genom införandet av ett lämpligt, särskilt utarbetat persondokument för deltagare i utbytesprogram;
- c) att kompensera de ogynnsamma omständigheter som underprivilegierade och handikappade ungdomar faktiskt är drabbade av genom införandet av positiva motåtgärder;
- d) att stödja systemet med "ungdomskort" som ett sätt att främja ungdomsutbyte genom de förmåner och faciliteter, särskilt då av ekonomiskt slag, som kortet erbjuder;
- e) att uppmuntra länderna att främja utbytesprogram som gör det möjligt för ungdomar som redan är yrkesverksamma att delta i ett kulturellt eller socialt projekt under en sabbatsperiod eller annan form av ledighet.

(2) PRINCIP: Att främja ungdomsutbyte i samarbete med ungdomar

MÅLSÄTTNING:

Att erkänna och främja den uttalade roll som ungdomsorganisationer har inom området ungdomsutbyte.

STRATEGIER:

- a) att räkna med de initiativ som unga människor och deras organisationer tar och göra det möjligt för dem att delta i förberedelsearbetet och genomförandet av lokala, nationella och europeiska utbytesprogram;
- b) att uppmuntra ungdomsorganisationer att samarbeta med informella ungdomsgrupper i utarbetandet, förberedandet, ledningen och utvärderingen av utbytesprojekt.

(3) PRINCIP: All politik som har till syfte att främja ungdomars rörlighet över gränserna kräver en samordnad insats på europeisk nivå

MÅLSÄTTNING:

Att intensifiera samarbetet mellan Europas regeringar i syfte att gradvis undanröja barriärerna för ungdomsutbytesverksamhet.

STRATEGI:

Att gradvis få berörda bilaterala och multilaterala avtal, som redan är i kraft eller som europeiska regeringar är på väg att förhandla om, inriktade på samstämmighet med Europarådets policy för ungdomars möjlighet att röra sig över gränserna.

(4) PRINCIP: Att uppmuntra varje värdland att främja att unga besökare som är engagerade i utbytesprojekt behandlas likvärdigt med landets egen ungdom

MÅLSÄTTNING:

Att undvika alla slags former av diskriminering grundad på nationalitet.

STRATEGI:

Att påbörja en förvandlingsprocess från principen om ren ömsesidighet till det bredare begreppet om fullständigt likvärdig behandling i lagen genom vidtagande av lagstiftningsåtgärder, anpassning av lagstiftning eller praxis och harmonisering av internationella bilaterala avtal.

(5) PRINCIP: Att erkänna unga människors rätt till att på ett lämpligt sätt få information om möjligheterna att delta i individuella eller kollektiva utbytesprojekt

MÅLSÄTTNING:

Att göra den relevanta informationen tillgänglig för alla unga människor.

STRATEGIER:

- a) att upprätta en koordineringsfunktion i varje land i syfte att på nationell och europeisk nivå bekantgöra och främja nationella, regionala och lokala program som initierats av myndigheter och/eller av icke-statliga ungdomsorganisationer eller ungdomsgrupper som är engagerade i utbytesprojekt;
- b) att erbjuda informations- och rådgivande verksamhet i enlighet med de principer som fastställts i Europarådets rekommendation R (90) 7;
- c) att främja införandet av nya teknologier hos informations- och rådgivande byråer och serviceinrättningar för att underlätta att ungdomar får direkt tillgång till information och råd.

(6) PRINCIP: Att erbjuda och stödja utbytesprojekt och projekt innehållande mottagnings, inkvarterings- och samhällskulturella faciliteter av fastställd kvalitet

MÅLSÄTTNINGAR:

- a) att säkerställa tillgången på kunnig och kompetent personal som kan

organisera, leda och övervaka utbytesprojekt och projekt som innehåller mottagnings-, inkvarterings- och samhällskulturella faciliteter av fastställd kvalitet;

- b) att erbjuda ungdomar som är engagerade i utbytesprojekt mottagnings- och inkvarteringsmöjligheter med betoning på samhällskulturellt innehåll, som är ekonomiskt överkomliga för ungdomarna i fråga.

STRATEGIER:

- a) att stödja utarbetandet av lämpliga språkkurser för arrangörer, medlemmar i ledningsgrupper, personal på informations- och rådgivande byråer samt för deltagarna själva;
- b) att lära upp ungdomsledare, frivilligarbetande och yrkesverksamma i syfte att ge dem de färdigheter som behövs för att driva, övervaka, arrangera, leda och utvärdera utbytesprojekt och projekt innehållande mottagnings-, inkvarterings- och samhällskulturella faciliteter;
- c) att regelbundet uppdatera kompetensen hos de målgrupper som omnämns under a) och b) enligt ovan;
- d) att främja utbyte av personal och experter eller frivilligarbetande med hjälp av kollegiala program;
- e) att göra kriterierna för tillgång till mottagnings- och inkvarteringsfaciliteterna mer flexibla;
- f) att göra det möjligt för de ungdomar som åtnjuter mottagnings- och inkvarteringsfaciliteter att aktivt delta i programmen med samhällskulturella aktiviteter;
- g) att följa lämpliga riktlinjer som leder till att mottagnings och inkvarteringsvillkoren är sådana att de betingar priser som ungdomar har råd med.

(7) PRINCIP: Att ge samtliga unga europeer vissa specifika förmåner

MÅLSÄTTNING:

Att ge ungdomar tillgångar till en rad fördelar och faciliteter inom områdena kultur, rekreation, sport och den sociala sfären och att ge dem förmånspriser avseende försäkring, resande och inkvartering genom ett icke-kommersiellt kortsystem inom ramen för respektive nationell lagstiftning.

STRATEGI:

Att underlätta en koordinering av samtliga befintliga förmånssystem för ungdomars resande (fördelar, faciliteter och förmånspriser) i syfte att harmonisera dessa, att vidga deras giltighet och att göra dem tillgängliga för ett maximalt antal ungdomar.

(8) PRINCIP: Att styra utvecklingen inom ungdomsutbytesverksamheten så att den bättre svarar mot unga människors behov

Prop. 1990/91: 78
Bilaga 2

MÅLSÄTTNINGAR:

- a) att förstärka internationellt samarbete på ungdomsområdet;
- b) att underlätta beslutsfattandet;
- c) att anpassa utbytesprojekt efter ungdomarnas önskemål.

STRATEGIER:

- a) att inrätta jämförbara data samt kompatibla och uppdaterade databaser för ungdomsutbytesverksamheten;
- b) att stödja kvalitativa och kvantitativa undersökningar på nationell och internationell nivå inom de aktuella områdena
- c) att bibehålla och förstärka dialogen mellan beslutsfattare, arrangörer och deltagare i utbytesprogram.

(9) PRINCIP: Att utveckla utbytesprojekt som ger utrymme för varje ungmänniskas kulturella särprägel att blomstra i en gemensam europeisk grogrund.

MÅLSÄTTNING:

Att främja interkulturellt liv utan att mångfalden inskränks.

STRATEGIER:

- a) att förbereda varje individuellt eller kollektivt utbytesprojekt på så sätt att mötet med andra kulturer upplevs ge upphov till utveckling istället för konflikt;
- b) att utveckla det interkulturella kunskapsutbytet för att bekämpa förekomsten av utanförskap och bortdömande;
- c) att främja bättre kännedom om historia och geografi genom att stödja läroplaner som är baserade på en europeisk syn.

(10) PRINCIP: Att göra uppbyggnaden av Europarådets ungdomspolitiska instanser mer praktiskt inriktad för att vara redo att möta utbytesutvecklingen i Europa

MÅLSÄTTNING:

Att förstärka strukturen inom European Youth Centre och European Youth Foundation och öka deras resurser.

STRATEGIER:

- a) att inom EYC inrätta en enhet för dokumentation och en data och informationsbank i syfte att förbättra utbildningen av ledare för ungdomsorganisationer samt utveckla forskningen kring ungdomsfrågor;
- b) att studera förutsättningarna för ett andra European Youth Centre i ett

central- eller östeuropeiskt land vilket i första hand bör främja utveckling av föreningsliv och utbildning av ledare för ungdomsorganisationer. Detta center skulle ha samma prägel som EYC och arbeta i nära förbindelse med det senare. Det bör vara öppet för alla unga europeer och bör även påverka utvecklingen av relationerna NordSyd;

- c) att inom ramen för European Youth Foundations verksamhet erbjuda en ytterligt effektivare struktur och ökade resurser för att möjliggöra för organisationen att ge ekonomiskt stöd till ungdomsutbytesprojekt.

Propositionens huvudsakliga innehåll	1
Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 24 januari 1991 .	2
1 Inledning	2
2 Föredraganden	2
2.1 Bakgrund	2
2.2 Anslagsfrågor	4
Landsrådet för Sveriges Ungdomsorganisationer	5
Stiftelsen för internationellt ungdomsutbyte	5
Mål 1: Utbytet breddas	5
Mål 2: Information och samordning förbättras	8
Mål 3: Ungdomskortet behålls	11
2.3 Underlätta ungdomsutbytet	12
2.3.1 Arbets- och uppehållstillstånd	12
2.3.2 Visum- och tillståndsfrågor	13
2.3.3 Några andra frågor om internationellt ungdomsutbyte .	14
2.4 Socialt och rättsligt skydd	15
2.4.1 Våld mot ungdomar	15
2.4.2 Konsument- och försäkringsfrågor	17
3 Hemställan	21
4 Beslut	21
<i>Bilaga 1</i> Förteckning över remissinstanserna vid remiss av betänkan-	
det (SOU 1990:42) Internationellt ungdomsutbyte	22
<i>Bilaga 2</i> Utdrag ur slutdokument från Europarådets tredje ungdoms-	
ministerkonferens i Lissabon i september 1990	24